

Allergisykepleie

KOMPETANSEBESKRIVELSE

ALLERGISYKEPLEIERNE NSF/ASTMA- OG ALLERGISYKEPLEIERNE NSF

Innhold

Forord	3
Begrepsavklaring	3
Formål.....	3
Bakgrunn	4
Ansvarsområde – allergisykepleierens plass i helsetjenesten	4
Allergisykepleierens kompetanse.....	5
Allergisykepleie som fag og profesjon.....	5
Kunnskap	5
Ferdigheter	5
Generell kompetanse	5
Klinisk observasjons-, vurderings-, beslutnings- og handlingskompetanse	6
Kunnskap	6
Ferdigheter	6
Generell kompetanse	6
Helsekompetanse og kommunikasjon med allergipasienter i alle aldre og deres nettverk	7
Kunnskap	7
Ferdigheter	7
Generell kompetanse	7
Folkehelsearbeid og bærekraftig sykepleie.....	7
Kunnskap	7
Ferdigheter	8
Generell kompetanse	8
Teknologi og digital kompetanse	8
Kunnskap	8
Ferdigheter	8
Generell kompetanse	8
Faglig ledelse og samhandling.....	8
Kunnskap	8
Ferdigheter	9
Generell kompetanse	9
Kvalitet og pasientsikkerhet	9
Kunnskap	9
Ferdigheter	9
Generell kompetanse	9
Vitenskapsteori, forskningsmetode og kunnskapsbasert praksis	10
Kunnskap	10
Ferdigheter	10

Generell kompetanse	10
Forskning, kvalitetsarbeid og formidling.....	10
Kunnskap	10
Ferdigheter	10
Generell kompetanse	11
Om kompetansebeskrivelsen	12

Forord

Norsk sykepleierforbunds faggruppe for sykepleiere i astma og allergi (NSF AA) ble etablert i 1991 under navnet SIGA, og ble godkjent som faggruppe i NSF i 2006. NSF AA arbeider for å utvikle faglig identitet for astma- og allergisykepleiere, og skaper nettverk for samarbeid rundt utvikling og formidling av kunnskapsbasert praksis, og vi skal bidra til å utvikle og videreutvikle utdanningsprogrammer innen astma, allergi og atopisk eksem. I Helsedirektoratets handlingsprogram for astma, allergi og overfølsomhet, Allergifrisk 2015-2024, nevnes astma-, allergi- og overfølsomhetssykepleiere (AAO) uten at kompetansen er definert. Faggruppen initierte et nordisk samarbeid i 2015 med mål om felles rammer for spesialisering innen astma- og allergisykepleie. Det var en felles forståelse for at utdanningen bør legges på masternivå både for kvalitetssikring av kompetansen og for å sikre sykepleiefaglig forskning innen astma og allergi, som også er i tråd med NSF's strategi for utdanning. Kompetansebeskrivelsen er utarbeidet for å sikre en felles forståelse av spesialistkompetansen en allergisykepleier skal ha, og å gi utdanningsinstitusjoner rammer for utvikling av studietilbud. Vi har derfor valgt å strukturere kompetansebeskrivelsen ut fra Rethos og spesielt fra forskrifter om nasjonale retningslinjer for barnesykepleier- og helsesykepleierutdanning. På denne måten legger vi til rette for at utdanningsinstitusjoner kan utvikle utdanningstilbud innen allergisykepleie som kan innpasses med eksisterende masterforløp i spesialsykepleie.

Begrepsavklaring

Allergisykepleie: Avansert og spesialisert sykepleie relatert til de atopiske sykdommene, med spesielt fokus på astma, atopisk eksem og allergi.

De atopiske sykdommene: Allergiske sykdommer og atopiske sykdommer brukes her sidestilt, men ikke alle atopiske sykdommer innebærer allergi.

Formål

Allergisykepleieren skal gjennom sin kunnskap og kompetanse ivareta pasienter, forebygge og fremme helse i alle aldre relatert til astma, allergi og atopisk eksem. Sykepleieren skal kunne gi opplæring og veiledning i pasientens ulike sykdomsfaser, samt gjennomføre kliniske undersøkelser og vurderinger som sikrer god diagnostikk.

Kompetansebeskrivelsen vil

- synliggjøre allergisykepleiernes kompetanse og tydeliggjøre funksjons- og ansvarsområdene
- danne grunnlag for at allergisykepleieren skal kunne utvikle sin kompetanse, bedrive fagutvikling og forskning
- fremme mulighet for allergisykepleieren til å ha en selvstendig og koordinerende rolle i det kliniske arbeidet, både i primær- og spesialisthelsetjenesten
- klargjøre allergisykepleierens undervisningskompetanse
- tydeliggjøre allergisykepleierens rolle som samfunnsaktør for å fremme folkehelse og forebygge utvikling av de allergiske sykdommene.

Allergisykepleieren vil være en viktig del av fremtidens helsetjeneste, der vi ønsker å ta i bruk og videreføre gode teknologiske løsninger for å sikre en bærekraftig helsetjeneste.

Allergisykepleieren skal inneha kompetanse til å ha opplærings- og veiledningsansvar, for å sikre kvalitetsmessig, etisk og faglig forsvarlig sykepleie.

Bakgrunn

Forekomsten av allergiske sykdommer er stabilt og/eller økende i Norge. Allergiske sykdommer er et stort folkehelseproblem, og utgjør betydelige direkte og indirekte kostnader for samfunnet og for enkeltindivider på kort og lang sikt. Arv, mikroorganismer, miljø- og livsstilsfaktorer utgjør viktige risikofaktorer for allergisk sykdom. Tidlig primærforebygging og behandling av høy kvalitet er viktig for best mulig utvikling, deltakelse, livskvalitet, og arbeidstilknytning. De allergiske sykdommene påvirker den enkeltes helse og livskvalitet i ulik grad, og kan være livstruende (FHI, Folkehelse rapporten, 2022). Manglende bevissthet og kompetanse om allergiske sykdommer i samfunnet og blant helsepersonell bidrar til å forsterke utfordringene for pasientgruppen. Helsefremmende og primærforebyggende tiltak og strategier er nødvendig for å redusere sykdomsbyrden i samfunnet og belastningen i helsetjenesten.

Ansvarsområde – allergisykepleierens plass i helsetjenesten

Sykepleiere med spesialistkompetanse innen allergisykdommer kan arbeide selvstendig, bidra til mer effektiv ressursutnyttelse, og bedre pasientforløpene. Allergisykepleieren skal bidra til riktig utredning og diagnostikk, målrettet behandling, og hjelp til mestring av helse og hverdag for pasienter i alle livsfaser. Allergisykepleierens kompetanse er også sentral for bedriftshelsetjenester, frivillig sektor inkludert idretten, kommunehelsetjenesten, inkludert helsestasjons- og skolehelsetjenesten, samt generelt i offentlige tjenester og forvaltning.

Allergisykepleierens kompetanse

Allergisykepleierens kompetanse er inndelt i følgende kompetanseområder, fordelt på kunnskap, ferdigheter og generell kompetanse.

- Allergisykepleie som fag og profesjon
- Klinisk observasjons-, vurderings-, beslutnings- og handlingskompetanse
- Helsekompetanse og kommunikasjon med allergipasienter i alle aldre og deres nettverk
- Folkehelsearbeid og bærekraftig sykepleie
- Teknologi og digital kompetanse
- Faglig ledelse og samhandling
- Kvalitet og pasientsikkerhet
- Vitenskapsteori, forskningsmetode og kunnskapsbasert praksis
- Forskning, kvalitetsarbeid og formidling

Allergisykepleie som fag og profesjon

Kunnskap

Allergisykepleieren

- a. har avansert kunnskap om patofysiologi innen de allergiske sykdommene, både i kronisk og akutt fase
- b. har inngående kunnskap om endring og utvikling av de allergiske sykdommene i et livsløpsperspektiv
- c. har avansert kunnskap om fysisk og psykososial utvikling og grunnleggende behov relatert til allergiske sykdommer i alle livsfaser og overganger mellom disse
- d. har inngående kunnskap om forekomsten av de allergiske sykdommene, både nasjonalt og globalt, og i ulike grupper og livsfaser
- e. har avansert kunnskap om behandling av de allergiske sykdommene, samt inngående kunnskap om bruken av legemidler, hjelpemidler og forbyggende tiltak
- f. har inngående kunnskap om helsefremmende, forebyggende, behandlende, habiliterende og rehabiliterende perspektiver
- g. har inngående kunnskap om sammenhengen mellom sosiale vilkår, språklig og kulturell bakgrunn, helse, sykdom og behandling
- h. har inngående kunnskap om hvordan de allergiske sykdommene påvirker pasienter og deres pårørendes helse, livskvalitet og livsutfoldelse
- i. har inngående kunnskap om helse- og omsorgstjenestens organisering, rammer og relevant lovverk, herunder også barn som pårørende

Ferdigheter

Allergisykepleieren

- a. kan bruke relevante metoder i utøvelsen av allergisykepleie med respekt for personer med allergisk sykdom og deres familie, og kan ivareta deres integritet, autonomi, medbestemmelse og verdighet
- b. kan bruke relevante metoder for å ivareta det friske, fremme mestring, opprettholde håp, livskvalitet og mening.

Generell kompetanse

Allergisykepleieren

- a. kan identifisere nye relevante allergisykepleiefaglige yrkes- og forskningsetiske problemstillinger knyttet til målgruppen

- b. har inngående kunnskap om allergisykepleierens funksjon, rolle og ansvar
- c. kan analysere, vurdere og håndtere komplekse og kritiske situasjoner i samsvar med helselovgivning og profesjonsetikk
- d. kan analysere faglige problemstillinger med utgangspunkt i fagområdets historie, tradisjoner, egenart og plass i samfunnet.

Klinisk observasjons-, vurderings-, beslutnings- og handlingskompetanse

Kunnskap

Allergisykepleieren

- a. har avansert kunnskap om utrednings- og behandlingstiltak som kan forebygge komplikasjoner og fremme helse, mestring og livskvalitet hos pasienter med allergisk sykdom
- b. har avansert kunnskap om uønskede konsekvenser som kan oppstå som følge av undersøkelser og behandling og hvordan de forebygges
- c. har inngående kunnskap om ernæringens betydning for vekst, utvikling, sykdom og helse
- d. har inngående kunnskap om farmakologi i behandlingen av pasienten med allergisk sykdom
- e. har avansert kunnskap om hvordan ulike livsfaser og stressituasjoner, inkludert fysisk og psykisk vold og omsorgssvikt, kan påvirke de allergiske sykdommene
- f. har avansert kunnskap om kjønnsidentitet, seksualitet, minoriteter, etnisitet og kultur i møte med mennesker med allergiske sykdommer og deres nettverk

Ferdigheter

Allergisykepleieren

- a. kan bruke relevant kunnskap til selvstendig å planlegge, gjennomføre og evaluere sykepleie til pasienter med de allergiske sykdommene
- b. kan selvstendig utføre kliniske observasjoner, undersøkelser og grunnleggende allergitester
- c. kan selvstendig vurdere og ta beslutninger samt iverksette relevante allergisykepleiefaglige tiltak, herunder prioritering, evaluering og dokumentasjon av behandlingsforløpet og om nødvendig henvise videre
- d. kan analysere og håndtere relevante fag og yrkesetiske problemstillinger samt delta i tverrfaglige etiske diskusjoner rundt behandling og oppfølging av allergipasienter og pårørende.
- e. kan analysere og identifisere psykososiale helseutfordringer hos pasienten med allergisk sykdom og iverksette nødvendige tiltak
- f. kan gjenkjenne og iverksette nødvendige tiltak ved allergisk reaksjon, anafylaksi og akutt astma
- g. kan analysere og bruke relevant kunnskap i håndteringen av legemidler.

Generell kompetanse

Allergisykepleieren

- a. kan analysere, vurdere og håndtere for å ha handlingsberedskap og handlingskompetanse i komplekse, akutte og kritiske situasjoner i samsvar med helselovgivning og profesjonsetikk
- b. har relasjons-, kommunikasjons- og veiledningskompetanse relevant for allergisykepleie som gjør kandidaten i stand til å forstå og samhandle med brukere, pasienter og pårørende med allergiske sykdommer
- c. kan veilede brukere, pasienter, pårørende og relevant personell i lærings-, mestrings- og endringsprosesser
- d. kan bidra faglig til reflektert og kunnskapsbasert yrkesutøvelse for å forbedre praksis.

Helsekompetanse og kommunikasjon med allergipasienter i alle aldre og deres nettverk

Kunnskap

Allergisykepleieren

- a. har avansert kunnskap om kommunikasjon med pasienter med ulik bakgrunn og i alle aldre
- b. har avansert kunnskap om konsekvenser av, og alternativer til, bruk av tvang
- c. har inngående kunnskap om helsepedagogikk som grunnlag for inkludering, medbestemmelse og samvalg hos målgruppen
- d. har avansert kunnskap om betydningen av helsekompetansen til pasienter med ulik bakgrunn og i alle aldre og deres pårørende
- e. har avansert kunnskap om teorier, verktøy og hjelpemidler til å fremme helsekompetanse, mestring, behandlingsetterlevelse og økt livskvalitet hos pasienter i alle aldre med ulike allergiske sykdommer.

Ferdigheter

Allergisykepleieren

- a. kan bruke relevante metoder for kommunikasjon, tilrettelegging av samspill, involvering og samhandling med barn og deres familie samt personer i alle livsfaser med utgangspunkt i tilstand modenhet, og utviklingstrinn
- b. kan bruke relevante metoder til å informere, veilede og undervise pasienter med ulik bakgrunn og i alle aldre og deres familie i aktuelle problemstillinger
- c. kan kartlegge, analysere og fremme målgruppens helsekompetanse til samvalg, brukermedvirkning og tilpassede tjenester
- d. kan bruke relevante metoder for å bygge tillit og trygghet hos pasienter med ulik bakgrunn og i alle aldre og unngå tvang.

Generell kompetanse

Allergisykepleieren

- a. kan kommunisere og samhandle med respekt for målgruppens integritet, ressurser og opplevelser.

Folkehelsearbeid og bærekraftig sykepleie

Kunnskap

- a. har avansert kunnskap om helsefremmende og allergiforebyggende arbeid på individ-, gruppe- og befolkningsnivå
- b. har kunnskap om helsekompetanse og hvordan variasjoner i helsekompetanse påvirker ulike brukergruppers sykdomshåndtering, mestring og egenomsorg og evne til å forstå, vurdere og anvende helseinformasjon
- c. har inngående kunnskap om aktuelt lovverk, nasjonale faglige retningslinjer, politiske føringer og administrative virkemidler som legger premissene for det helsefremmende og forebyggende arbeidet med tanke på de allergiske sykdommene
- d. har bred kunnskap om særlige faktorer som etnisk diskriminering, hatytringer og rasisme som påvirker folkehelsen til migranter, minoriteter og den samiske befolkningen
- e. har inngående kunnskap om epidemiologi for de allergiske sykdommene, inkludert forekomst, årsaks-, risiko- og beskyttelsesfaktorer.

Ferdigheter

- a. kan anvende kunnskapsbaserte tilnærminger i helsefremmende og forebyggende arbeid og endringsarbeid i møte med individ, grupper og befolkning
- b. kan bruke relevante kilder og en kunnskapsbasert tilnærming for systematisk folkehelsearbeid, herunder kunnskap om påvirkningsfaktorers betydning
- c. kan identifisere behov for, kartlegge, initiere og utføre allergiforebyggende arbeid, herunder fremme tiltak som kan beskytte mot allergiske sykdommer.

Generell kompetanse

- a. kan bidra til forståelse og respekt for menneskers forutsetninger og vilkår for livsvalg, utvikling og helse
- b. kan anvende kunnskap og ferdigheter om urbefolkning, migranter og minoriteters særlige behov og utøver en kultursensitiv tilnærming i arbeidet
- c. kan planlegge og gjennomføre tiltak som bidrar til å redusere sosiale ulikheter i helse.

Teknologi og digital kompetanse

Kunnskap

Allergisykepleieren

- a. har inngående kunnskap om digitale helsetjenester, informasjons- og velferdsteknologi inkludert monitorering og hjemmeoppfølging av pasienter med allergiske sykdommer
- b. har avansert kunnskap om funksjon, kontroll, bruk og vedlikehold av avansert medisinskteknisk utstyr
- c. har avansert kunnskap om lover og forskrifter knyttet til bruk av medisinskteknisk utstyr og digitale verktøy som er relevant for yrkesutøvelsen.

Ferdigheter

Allergisykepleieren

- a. kan selvstendig administrere relevant medisinskteknisk utstyr, og kan analysere digitale parametere opp mot kliniske funn for pasienter med allergiske sykdommer inkludert utstyr brukt i lungefunksjonstesting
- b. kan bruke relevant medisinsk utstyr og digitale tjenester
- c. kan bruke digital kompetanse, bistå i utviklingen av og bruke egnet teknologi på individ- og systemnivå.

Generell kompetanse

Allergisykepleieren

- a. kan bidra til at implementering og bruk av digitale verktøy og medisinskteknisk utstyr er faglig forsvarlig
- b. kan anvende kunnskaper og ferdigheter til å reflektere kritisk over teknologiens muligheter, begrensninger og juridiske rammer.

Faglig ledelse og samhandling

Kunnskap

Allergisykepleieren

- a. har inngående kunnskap om helhetlige pasientforløp som gir trygge, virkningsfulle og samordnede tjenester med god ressursutnyttelse på tvers av tjenestesteder og nivåer

- b. har inngående kunnskap om målgruppens juridiske posisjon, og rettigheter i kontakt med helsetjenesten, herunder kunnskap om samers rettigheter som urfolk
- c. har inngående kunnskap om faglig ledelse, organisering, ressursbruk, prioriteringer og bærekraft
- d. har inngående kunnskap om metoder innen veiledning og undervisning av studenter og kollegaer.

Ferdigheter

Allergisykepleieren

- a. kan bruke relevante metoder for å selvstendig vurdere ulike målgruppers behov
- b. kan anvende relevante kunnskaper og ferdigheter for å lede, planlegge og koordinere behandlingsforløp, og kan sikre gode pasientoverganger mellom ulike nivåer og tjenester
- c. kan selvstendig planlegge, administrere, lede og utøve allergisykepleie i samsvar med lover, forskrifter, retningslinjer og rammebetingelser
- d. kan bruke pedagogiske prinsipper og metoder til å veilede og undervise studenter og kollegaer.

Generell kompetanse

Allergisykepleieren

- a. kan anvende sine kunnskaper og ferdigheter på nye områder, kan bruke pedagogiske prinsipper og metoder til å veilede og undervise studenter og kollegaer og lede faglig utvikling av allergisykepleierfaget
- b. kan anvende relevant kunnskap for å kommunisere og samhandle i det tverrfaglige teamet ved behandling av pasienter
- c. kan anvende relevant kunnskap og har kompetanse som kan fremme holdninger i tråd med sykepleiernes etiske retningslinjer, og danne grunnlag for likeverdige helse- og omsorgstjenester for målgruppen i samfunnet.

Kvalitet og pasientsikkerhet

Kunnskap

Allergisykepleieren

- a. har inngående kunnskap om modeller, risikovurdering og verktøy for vurdering av pasientsikkerhet og kvalitet
- b. har inngående kunnskap om viktigheten av språk- og kulturkompetanse, for å bidra til økt kvalitet og pasientsikkerhet, i utøvelsen av allergisykepleie.

Ferdigheter

Allergisykepleieren

- a. kan analysere uønskede hendelser og bidra til systematisk læring for å ivareta kvalitet og pasientsikkerhet
- b. kan kritisk vurdere og bruke nytte-kostnadsanalyse og betydning av nytenkning og innovasjon
- c. kan analysere og vurdere tilgjengelige ressurser og prioritere tiltak for å optimalisere kvaliteten i pasientbehandlingen.

Generell kompetanse

Allergisykepleieren

- a. kan bidra til faglig forsvarlig helse- og omsorgstjeneste, kvalitetsforbedring og pasientsikkerhet
- b. kan bidra til nytenkning og innovasjonsprosesser i klinisk praksis
- c. kan ta initiativ til og bidra i forskning, fagutvikling og utvikling av metoder relevant for allergiske sykdommer

- d. kan finne og anvende forskningsresultater på en kritisk og reflektert måte, og implementere kunnskap i praksis
- e. kan anvende kunnskap og ferdigheter til selvstendig å koordinere tjenester, lede nettverksgrupper og tverrfaglige team på tvers av tjenestenivåer for å ivareta pasientsikkerhet og kontinuitet
- f. kan planlegge og gjennomføre ulike former for gruppebasert undervisning til andre faggrupper for å øke deres kompetanse om allergiske sykdommer
- g. kan samhandle tverrfaglig, tverrsektorielt og på tvers av virksomheter og nivåer, og initiere slik samhandling til fordel for innbyggere og pasienter med, eller risiko for, allergiske sykdommer.

Vitenskapsteori, forskningsmetode og kunnskapsbasert praksis

Kunnskap

Allergisykepleieren

- a. har inngående kunnskap om vitenskapsteoretiske perspektiver, forskningsmetoder, ulike trinn i forskningsprosessen og forskningsetikk som er relevant for allergisykepleie.
- b. har inngående kunnskap om kunnskapsbasert praksis og kvalitetsarbeid innen allergisykepleie.

Ferdigheter

Allergisykepleieren

- a. kan analysere og forholde seg kritisk til teori, tidligere forskning og ulike informasjonskilder, og anvende disse til å strukturere og formulere faglige resonnementer innen allergisykepleie
- b. kan bruke metoder for å planlegge et avgrenset forsknings- eller kvalitetsarbeid ved bruk av relevante teorier og metoder i tråd med forskningsetiske normer
- c. kan identifisere faglige problemstillinger og avklare behov for forskning og kvalitetsarbeid.

Generell kompetanse

Allergisykepleieren

- a. kan analysere og forholde seg kritisk til kunnskapsbasert praksis for å kunne medvirke til utvikling av tjenesten
- b. kan formidle og kommunisere forskningsbasert kunnskap i møte med pasienter, pårørende, helsepersonell og allmennheten.

Forskning, kvalitetsarbeid og formidling

Kunnskap

Allergisykepleieren

- a. har avansert kunnskap om vitenskapsteoretiske perspektiver, forskningsmetoder, forskningsprosessen, vitenskapelig arbeid, kvalitetsarbeid og forskningsetikk, herunder personvernreguleringer og krav til innsamling og håndtering av sensitive data
- b. har spesialisert innsikt i de valgte metodiske tilnærmingene i det aktuelle forsknings- eller kvalitetsarbeidet
- c. har avansert kunnskap og spesialisert innsikt i et avgrenset område relevant for utøvelse av allergisykepleie.

Ferdigheter

Allergisykepleieren

- a. kan analysere og anvende teori og metoder til å formulere og strukturere faglige og teoretiske problemstillinger innen allergisykepleie

- b. kan analysere og forholde seg kritisk til forsknings-, bruker- og erfaringskunnskap for å medvirke til utvikling av tjenesten
- c. kan gjennomføre et selvstendig avgrenset allergisykepleiefaglig forsknings- eller kvalitetsarbeid under veiledning og i tråd med forskningsetiske prinsipper.

Generell kompetanse

Allergisykepleieren

- a. kan anvende og formidle forsknings- og kvalitetsarbeid for å bidra til utvikling av allergisykepleiefaget og helsetjenesten
- b. kan analysere, konkludere og formidle faglige problemstillinger innen allergisykepleie
- c. kan analysere relevante forskningsetiske problemstillinger.

Om kompetansebeskrivelsen

Kompetansebeskrivelsen er utarbeidet på oppdrag fra Allergisykepleierne NSF/Astma- og allergisykepleierne NSF av en arbeidsgruppe oppnevnt av styret for faggruppen. Arbeidet ble gjennomført høsten 2024 til våren 2025, og ble vedtatt på faggruppens Generalforsamling den 8. april 2025.

Deltakere i arbeidsgruppen:

- Heidi Seljord Barvik
- Ingvild Gaare-Olstad
- Helle Grøttum
- Elisabeth Lange
- Kari Teresa Lauvålien
- Elin Martinsen
- Turi Nestegård
- Liv Bjerke Rodal
- Nina Særvold
- Thomas Westergren

Arbeidet er gjennomført i en tredagers fysisk samling i Oslo, og fulgt opp gjennom digitale møter og epostkorrespondanse. Kompetansebeskrivelsen er sendt på høring til faggruppens medlemmer.

Oslo, februar 2025